

2597

פרוטוקול מס' 2/56
מישיבת ועדת הכספים
מיום ג' י"ב אדר תשי"ח-4.3.58
בשעה 09.50

השתתפו:

- גורן - היו"ר
- אפרתי
- בדר
- א. בהיר
- ש. דיין
- א. כהן
- ג. לוי
- ז. סוזאייב
- י. ספיר
- ז. צור
- מ. קלמר
- י. קרגמן

מוזמנים:

- מר וינר - מטעם האוצר
- מר רוזטי - מזכ"ל הכנסת
- מר בר-יוסף - גזבר הכנסת
- מר חצור - קצין הכנסת
- שר החקלאות ק. לוז
- ע. בן-דוד - מטעם משרד החקלאות
- י. חנוכי - מטעם משרד החקלאות

סדר-היום:

המשך גזיון בחוק התקציב לשנת 1958/59
(משרד המסחר והתעשיה, נשיא המדינה, הכנסת,
מבקר המדינה ומשרד החקלאות).

היו"ר י. גורן:

אני פותח את הישיבה.
אנו ממשיכים בהצבעות על תקציב משרד המסחר והתעשיה.

מר וינר:

ברצוני להשיב על שאלתו של מר סוזאייב ביחס ל-14
חליון ליתר דיוק לעידוד יבוא הון ומופיעים תחת

תחת הכותרת "עודד הייצוא". מכרם זה כולל חצי מליון לירות ליבוא הון על ידי עולים מפולין. ובחצי מליון לירות נוספות משתתפת הסוכנות היהודית. 13,5 מליון לירות הנותרים מוקדשים לתשלום פרמיה של 360 פרוטה עבור כל דולר לאנשים המקבלים פצויים מגרמניה ומעבירים אותם לישראל.

ג. לנין: אני חושב שהסעיף אינו מתאים לכותרת שנתנה לו.

מר וינר: אני מוכן לקבל הצעה אחרת.

ז. סוזאייב: איש אינו מתנגד לעודד אנשים המקבלים פצויים להעבירם לארץ תמורת שער ריאלי. השאלה היא, אם מקומם של תשלומים אלה בתקציב המדינה. אגב, באיזה שרד מופיע סעיף זה?

מר וינר: במשרד המסחר והתעשיה, אם כי את הכסף משלם משרד האוצר.

הד"ר י. גורדי: ההסבר מניח את הדעת, אבל שיבוץ הסעיף והגדרתו אינם מניחים את הדעת.

א. בהיר: אני מציע לחלק את הסעיף "עודד הייצוא" לשני חלקים: חלק אחד - 35 מליון לירות תחת הכותרת "עידוד הייצוא" וחלק שני - 14 מליון לירות תחת הסתרת "עידוד יבוא הון".

מר וינר: אני מוכן לקבל הצעה זו.

הצעת מר בהיר - נתקבלה

היו"ר י. גורדי: אנו עוברים להצבעות על תקציב משרד המסחר והתעשיה. סעיף 10 - הנהלה ושירותים

ש. בזק: בסעיף "הנהלה ושירותים" מציע מר בדר להפחית לירה אחת. חבר הכנסת סוזאייב מציע להפחית לירה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעת מר בדר - נדחתה
הצעת מר סוזאייב - נדחתה

הצעת הממשלה - נתקבלה

הסתיגות לחברי הכנסת בדר וסוזאייב.

סעיף 11 - חסימת המזון

ש. בזק: מר בדר מציע להפחית 10 אלפים לירות ממחלקת הקצוב, ולמחוק סעיף "שמירה על מחירים".

ה צ ב ע ה

הצעת מר בדר - נדחתה
הצעת הממשלה נתקבלה

הסתיגות למר בדר

סעיף 12 - חטיבת התעשייה.

ש. בזק: מר בדר מציע להפחית לירה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעת מר בדר - נדחתה
הצעת הממשלה - נתקבלה
המתיגות למר בדר

סעיף 13 חטיבת סחר חוץ

הסעיף - נתקבל

סעיף 14 - מרכז ההשקעות

ש. בזק: מר בדר מציע להוסיף 10 אלפים לירות;
מר סוזאייב מציע להוסיף לירה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעות מר בדר ומר סוזאייב - נדחו
הצעת הממשלה נתקבלה

המתיגות לחברי הכנסת בדר וסוזאייב

סעיף 15 - המחלקה לפקוח על היהלומים.

הסעיף נתקבל

סעיף 16 - מכון לסיבים ומוצרי יער

הסעיף נתקבל

ש. בזק: הסיעה הקרמוניסטית מציע להעמיד תקציב משרד המסחר
והתעשייה על סכום של 4,5 מליון לירות.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיעה הקרמוניסטית - נדחתה

היו"ר י. גורי: אנו עוברים לתקציב הפתוח של משרד המסחר והתעשייה.

ש. בזק: הצעות מר בדר הן: א) להוסיף 4 מליון לירות לסעיף פתוח
התעשייה; ב) להוסיף 2 מליון לירות להון חוזר לתעשייה;
ג) להוסיף מליון לירות לסעיף ערוד המלאכה.

אנשי מצאע:

ז. סוזאייב:

- בסעיף 102 - להפחית 300 אלף לירות.
- בסעיף 222 - להפחית 140 אלף לירות;
- בסעיף 202 - להוסיף 100 אלף לירות
- בסעיף 201 - להוסיף 400 אלף לירות.

הסיעה הקומוניסטית מציעה: תעשייה ומלאכה, כולל
הלאמת בתי הזיקוק בחיפה - 65 מליון לירות.

ש. בזק:

ה צ ב ע ה

הצעות מר בדר - נדחו
הצעות מר סוזאייב - נדחו
הצעת הסיעה הקומוניסטית - נדחתה

הצעת המשלה בתקבלה

המתייגות לחברי הכנסת בדר, סוזאייב, וילנסקה

אני מציע כי בסעיף "תמיכות במוצרים חקלאיים" תתוסף
המלה "לצרכנים".

ש. דיין:

אני אפשר לומר - תמיכות לצרכנים.

היו"ר י. גורי:

אני מוכן לקבל כל נוסח אחר, כוונתי ברורה.

ש. דיין:

אני מציע שמנסח החוקים יעבור גם על הכותרות
של הסעיפים. האמת היא ש"תמיכה במוצרים חקלאיים"

היו"ר י. גורי:

זוהי לשון נלעגת.

אני מציע לומר: תמיכות להוזלת מוצרי מזון,
ותמיכות להוזלת מוצרים חקלאיים וחמרי גלם

י. ספיר:

לחקלאים.

זוהי הצעה טובה. אני מקבל אותה.

היו"ר י. גורי:

אני מציע לומר: תמיכות להורדת מחירי מזון
ותמיכות להורדת מחירי מוצרים חקלאיים וחמרי

א. בהיר:

גלם לחקלאות.

אני מקבל נוסח זה, אולם מציע להוסיף את המלה
"לצרכנים".

ש. דיין:

אני מעמיד להצבעה הצעת מר דיין.

היו"ר י. גורי:

ה צ ב ע ה

הצעת מר דיין - נדחתה
בתקבל הנוסח שהוצע על ידי מר בהיר

המתייגות למר דיין

בהתאם לכך אני מציע לכתוב בסעיף 2630 - תמיכות להוזלת שירותים

י. קרגמן:

הצעת מר קרגמן בתקבלה

ש. בזק: מר בדר מציע להפחית 10 מליון לירות מסעיף הענקות להוזלת מצרכים ושירותים חיוניים. ולהוסיף לירה אחת לסעיף - הסובסידיות לייצוא. הסיעה הקומוניסטית מציעה להעמיד את הסכום על 45 מליון לירות.

ז. סוזאייב: אנו מציעים להפחית 10 מליון לירות מהסעיף - תמכות להורדת מחירים עונתיים.

ה צ ב ע ה

הצעות מר בדר - נדחו
הצעת מר סוזאייב - נדחתה
הצעת הסיעה הקומוניסטית - נדחתה

הצעת הממשלה - נתקבלה

המתיגות לחברי הכנסת בדר, סוזאייב ווילנסקה.

ז. סוזאייב: אני מציע להוסיף לירה אחת לסעיף "עדוד יבוא הון" בטכום של 4 מליון לירות.

ה צ ב ע ה

הצעת מר סוזאייב - נדחתה

המתיגות למר סוזאייב

היור"י גורי: אנו עוברים לתקציב מבקר המדינה. בחיקונים לחוק מבקר המדינה הכנסנו חידושים בסדרי הדיון בתקציב מבקר המדינה. והחידושים הם:

(א) הממשלה אינה מכינה תקציב מבקר המדינה ואינה כוללת אותו בהצעת תקציב המדינה, אלא ועדת הכספים מכינה תקציב מבקר המדינה.

(ב) ועדת הכספים מאשרת תקציב מבקר המדינה;

(ג) אין תקציב מבקר המדינה מתפרסם בכלל תקציב המדינה אלא בנפרד.

בישיבה הקודמת אמרתי, שלא התכוונתי להוציא מסמכותה של הכנסת אשור תקציב המבקר. התכוונתי לנתק את הקשר בין מבקר המדינה והרשות המבצעת. אבל חברים אחרים בוועדה חלקו על דעה זו, ואמרו שזו היתה כוונת הוועדה, וכוונה זו באה לידי בטוי בהצעת החוק. אם כך, מחייב הדבר שתי מסקנות: (א) אשר לתקציב 1958/59 אם אין מכניסים תקון בחוק מבקר המדינה צריך לנהוג לפי החוק ולא להביא תקציב המבקר לאשור הכנסת, אלא ועדת הכספים חייבת לדון בו, לאשר אותו ולפרסם אותו. ואז צריך יושב ראש הכנסת להודיע לכנסת, שבענין זה חל שנוי, והפעם ננהג שלא כמנהג שנים קודמות, אבל היה רצוי שיושב ראש הכנסת יודיע גם מה יהיה בעתיד.

אשר לעתיד, לפנינו שתי אפשרויות; אפשרות אחת - לתקן את החוק ולקיים דיון בכנסת; ואפשרות שניה - הועדה אינה מביאה את תקציב המבקר לקריאה שניה ושלישית, אלא היא מאשרת את התקציב ומביאה אותו לאשור הכנסת לפי החלטה, ואז יערך בכנסת גם דיון. יש אפשרות שלישית - לא להביא את התקציב לכנסת בכלל ולפקסם אותו בנפרד.

אני מבין שאין חולקים על כך, שהשנה אנו נוהגים לפי החוק עם כל המסקנות הנובעות מכך.

שנית, אם אנו רוצים שיושב ראש הכנסת, שימסור הודעה על שנוי בסדרי הדיון יודיע גם מה יהיה בעתיד...

א. בהיר: לא.

היו"ר י. גורי: כלומר, אם נרצה להכניס שנויים בעתיד, נדון ונציע בבוא הזמן.

מר קטרון: באופן טכני יוסדר הדבר כך: בתוספת השניה ייאמר: מבקר המדינה סכום - - - ותבוא הערה: סכום זה אושר על ידי ועדת הכספים של הכנסת כתקציב משרד מבקר המדינה על פי סעיף 12(ה) לחוק סכר המדינה. הסכום ניתן כאן אך ורק לשם השלמת התמונה. בפירוש לא יבוא שום דבר. ייאמר: משרד מבקר המדינה-ראה התוספת הראשונה. אחרי החתימות של השרים והנשיא יבוא תקציב מבקר המדינה כפי שאושר על ידי ועדת הכספים של הכנסת, פירוש התקציב, וחתימת יושב ראש ועדת הכספים.

היו"ר י. גורי: אני מוכרח לומר שדעתי אינה נוחה מהענין, כי אני חושב שהתקציב, אם בצורת החלטה ואם בצורה של הצעת חוק, גם כשהוא מוכן על ידי ועדת הכספים, צריך להיות נדון בכנסת. אבל על כך עוד נשוב לדון בעתיד.

אנו עובדים לתקציב נשיא המדינה - 122,000 ל"י.

א. כהן: האם אפשר לדעת לאיזו מטרה מיועד הסכום של 10 אלפים לירות לבדק בית?

י. וינר: הנשיא קיבל את הדירה הגרועה ביותר בבית שהוא גר בו. ובדירה זו יש לתקן את האינסטלציה, דבר הכרוך בהוצאה של 4500 לירות. ויתרת הסכום מיועדת להתקנת מגרש חניה. אני חייב לציין כי בדרך כלל ההוצאות לבדק הבית של הנשיא אינן עולות על 1000 לירות לשנה.

י. ספיר: לאיזו מטרה מיועדת הקרן שלרשות הנשיא?

י. וינר: הנשיא נוהג להתפלל בכל שבת בבית כנסת אחר והוא קונה עליה לתורה, ומשלם בעבורה 100-150 לירות. זוהי ההוצאה העיקרית של סעיף זה.

י. ספיר: משכורת הנשיא לא הועלתה לעומת אשתקד?

היו"ר י. גורי: לפני 4 שנים, לאחר שהעלינו משכורתו של נשיא המדינה מבלי להוועץ עמו, הוזמנתי לשיחה עם הנשיא. ובדבריו היתה נימה של תרעומת מדוע נעשה הדבר מבלי להמליך בדעתו. מאז קבענו לעצמנו כלל של העלות משכורת הנשיא בניגוד לרצונו. ואני מציע לנהוג כך גם הפעם.

י. ספיר: אין זו שאלה של הגדלת המשכורת. קיימת החלטה לגבי משכורת הנשיא, השרים והשופטים, והנשיא אינו מקבל את המשכורת עליה הוחלט. אני גורס שיש בזה טעם לפגם. מסופקני אם בעולם קיים דבר כזה. שאלת משכורתו של הנשיא - בין אם הוא רוצה בכך ובין

אם לאו - זה דבר בעל משמעות מסויימת. נשיא המדינה זה מושג, ויש לנהוג בו באופן זהיר. אני גורס שאין מקום לקביעת משכורת נמוכה מזו הקבועה בחוק. אם הנשיא אינו רוצה לקבל את המשכורת לעצמו, יפריש אותה למטרות צדקה.

היו"ר י. גורי: אינני זוכר שטפלנו במשכורת נשיא המדינה מחוץ לגדרי לא בכנסת השניה ולא בכנסת השלישית. הכנסת לא הפעילה את סמכותה ולא מטרה לוועדת הכספים את הטיפול בתקציב נשיא המדינה. אנו לא קבענו עקרונות, קבענו סכום של 9000 לירות. אם מעוררים בעיית צדקה המשכורת, הרי שהיא צריכה להיות צמודה לעקרון מסויים.

י. בדר: בעיה זו אינה שייכת לדיון על התקציב, כי משכורת הנשיא אינה נקבעת בתקציב אלא על ידי החלטה לפי חוק משכורת הנשיא, חברי הממשלה ומבקר המדינה. עובדה היא שהכנסת הראשונה קבעה משכורת הנשיא בסכום של 4500 לירות, סכום ניכר באותם הימים, וזה היה עוד בימי כהונתו של ד"ר ויצמן המנוח. אז הזתה זו המשכורת הגבוהה ביותר במדינה, לאנו קבענו אותה למרות שטר שרף הדיע לנו שהנשיא בכלל אינו דורש משכורת.

לפי דעתי יש לקבוע משכורת נשיא המדינה לא בסכום זה שהוא מגוחך של משכורת פקיד בדרגה 4 אלא בסכום גדול יותר.

מענין הדבר כי משכורת הנשיא נשארה כפי שהיתה אשתקד, ואילו תקציב לשכת הנשיא עלה השנה, לפי הצעה זו שאינני מוכן לגעת בה באצבע - ב-32 אחוז. יתכן מאד כי זה הסעיף שעלה באופן יחסי יותר מאשר כל סעיף אחר בתקציב.

אני חושב שהאדם האחרון שיש להתייעץ אתו בענין זה, זהו כבוד הנשיא, כי כבוד הנשיאמתיחס לענין זה מבחינה אישית, ומבחינה אישית שלו הוא דורש שהסכום יהיה עד כמה שאפשר קטן יותר. אולם אנו צריכים להתיחס לענין מבחינת המעמד, העמדה והחשיבות שיש למעמד זה. אנו צריכים לדאוג לכך שמשכורת הנשיא תהיה המשכורת הגבוהה ביותר המשתלמת מקומת המדינה. לכן הצעתי היא לבדוק אם יש לוועדה סמכות לעשות זאת.

היו"ר י. גורי: אין לה סמכות כזאת.

י. בדר: אזי צריך לדאוג שסמכות כזאת תמסר לה. ואז נבדוק את הענין לא מבחינת אפיו ונסיוותיו ומגבון חיו של הנשיא בן צבי, אלא מבחינת המשכורת שהמדינה חייבת לתת לנשיא המדינה.

היו"ר י. גורי: אני רואה לעצמי חובה לקרוא את מכתבו של הנשיא בענין זה - - - (קורא את המכתב).

אם ד"ר בדר מציע שניזום פעולה כדי שהכנסת תסמין את ועדת הכספים לדון בענין זה, הרי הכוונה היא לדון על הגדלת המשכורת. ואז שוב נחזור לאותו מצב שאנו יודעים שהוא גורם למורת רוח מסויימת לנשיא המדינה.

אני מסכים שהנשיא הוא האיש האחרון שאפשר לדבר אתו על נושא זה. אף על פי כן עומדת השאלה; אם אנו יכולים להרשות לעצמנו, לאחר שבתקיננו נמצא מכתב כזה של נשיא המדינה, להשתמש בסמכות זו על מנת להגדיל את משכורתו לפחות פי 3. אני מניח שאינך מציע זאת לקבלת החלטה, ולכן די לצרה בשעתה.

אני מוכן להציע זאת.

י. ספיר:

ז. סוזאייב: אני הייתי מבקש שהיושב-ראש ינסה לשכנע את נשיא המדינה לקבל את עמדתנו. אם הנשיא מסרב לקבל משכורת לפי החוק שנתקבל יכולה להווצר בעיה כאשר יבחר נשיא שתהיה לו משפחה בת 3 ילדים והוא לא יוכל להתקיים על המשכורת הנוכחית של הנשיא. הוא יכול לקבל את המשכורת ולחרום אותה למוסד חרבותי כראות עיני. אבל אסור לו להעמיד במצב קשה את הנשיא שיבוא אחריו.

א. כהן: אני תוסמך בעמדתם של מר גורי ומר בדר, שאין לשנות את ענין משכורתו של הנשיא במסגרת חוק התקציב, אלא ענין זה ראוי להיות נדון באופן נפרד.

לדעתי, אם אנו רוצים לסגל למעמד הנשיא רמה מיוחדת נבדלת מכל דבר אחר, אנו צריכים לדון על תקציב הנשיא ולא על משכורת הנשיא; כלומר, צריך לאפשר לבית הנשיא להגיש לוועדת הכספים תקציב מפורט, ואפשר להוועץ עם מחלקת הטכס כיצד נוהגים נשיאי מדינות אחרות.

א. בהיר: בעקבות דבריו של מר בדר ברצוני לומר, כי הגידול בתקציב לשכת הנשיא חל בגלל 3 סעיפים שלא היו אשתקד: בדק הבית, הסעת תזמורת צה"ל לטכסים ואסוף חמר ארכיוני. התקציב הרגיל גדל ב-12.600 לירות, כולל קניית מקרר חשמלי נוסף. יוצא אפוא שזהו גידול של 14 אחוז, היינו - אותו גידול שחל לגבי כל התקציב.

אינני רואה כל פגם בכך, שנשיא שאין לו הוצאות עליהן דבר מר סוזאייב, יבוא ויגיד שאינו רוצה במשכורת גדולה יותר. ואם יבחר נשיא שמצב משפחתו יהיה אחר, הכנסת תדון על משכורת אחרת.

ש. דיין: אינני מקבל את הדעה שאנו צריכים להפעיל לחץ מסויים על הנשיא שיקבל משכורת גדולה יותר. שמא עלול הדבר לפגוע בנשיא אחר בעתיד. אם יש בתוכנו אדם הרוצה לחיות ברמה שכולנו מטיפים לה - מדוע אנו צריכים ללחוץ עליו לשנות דרכו?

אולם היות ומשכורת זו לא נשתנתה במשך 3 שנים, ובינתיים חלה התיקרות, אני מציע להעלות את המשכורת בהתאם להתיקרות.

היו"ר י. גורי: אני חולק על הצעה זו, כי ברגע שאתה מתחיל לנתח את סכום המשכורת, אתה כאילו קובע עקרונות למשכורת הנשיא. אנו לא קבענו שום עקרונות לגבי משכורת הנשיא. הויכוח עכשו מתנהל על דבר אחר לגמרי - על סכום המשכורת ולא על עקרונותיה.

אני מציע שלא נקבל לפי שעה כל החלטה אם נטפל בדבר בעתיד. אני חושב שהענין ראוי לטיפול מיוחד, אבל כרגע לא נעשה זאת. אם השאלה תוצג מעל במת הכנסת, החשובה תהיה שזה רצון הנשיא.

י. ספיר: אם תודיע כי הועדה תחזור לדון בשאלה זו...

היו"ר י. גורי: אם אודיע זאת אצטרך לספר את ספור המעשה, כי אחרת לא יובן הדבר.

י. ספיר: במקרה זה אני מציע שלא לומר שום דבר.

היו"ר י. גורי: אף אני מעדיף שלא לומר שום דבר.

י. קרגמן: ברצוני להזכיר לחברי הועדה שאנו צריכים להסדיר שאלת הגימלאה לנשיא המדינה.

היו"ר י. גורי: כאשר נטפל במשכורת הנשיא נטפל גם בשאלת הגימלאה.

המשכורת הנוכחית של הנשיא יכולה להיות ממשול
רציני לקביעת הגימלאה לנשיא.

י. בדר:

אתה צודק, אבל על כך נדון בבוא העת.
אני מעמיד להצבעה חקציב נשיא המדינה כפי

היו"ר י. גורי:

שהוצע על ידי הממשלה.

ה צ ב ע ה

פה-אחד נתקבל חקציב נשיא המדינה

אנו עוברים לחקציב הכנסת - 1,890,000 ל"י.

היו"ר י. גורי:

נוסף על כך קבלנו מכתב מיו"ר הכנסת לאשר
סכום נוסף של 264 אלף לירות, אשר לפני שהוסייח אשרנו אותו באופן עקרוני.

י. בדר:

אינני רוצה לדבר על החקציב הרגיל של הכנסת. אולי
יש מקום להערות על סעיפים מסויימים בחקציב הרגיל,
אבל סעיפים אלה הועמדו בצל על ידי ההצעה לחקציב סכום נוסף של 264 אלף
לירות. אני חושב שהצעה זו היא כל כך חמורה שאני חייב לעמוד עליה באופן מיוחד.

אני מבין שבטחון זה דבר יקר. אבל יש בטחון פחות
יקר, יותר יקר ועוד יותר יקר. ואיך זה אמור רק לגבי הצבא אלא גם לצרכי
הבטחון של בניין הכנסת. אני מניח שאילול יכולנו לתת לבטחון המדינה סכום גדול
פי 3 מזה שאנו נותנים כיום, היה הצבא מקבל ציוד טוב יותר ותנאים טובים
יותר. אבל איננו נותנים כי אין לנו אפשרות.

בפירוט ההצעה שלפנינו אני רואה סכום של 144
אלף לירות להקמת מבנה והתקנת מגרש חניה. איזה מבנה הוא זה? מה שוב רוצים
לבנות? "מעברה" נוספת? אנו השקענו בבנין זה כסף רב, ואני מבקש את גזר
הכנסת שימסור לנו מה הם הסכומים שהושקעו בבנין זה עד היום. כל פגרא משנים
משהו בבנין הכנסת, פעם למעלה ופעם למטה. אני הייתי מאושר אילו הכנסת הייתה
נמצאת בצריף. אנו בקרנו בפקולטה לרפואה של האוניברסיטה. ראינו חדר עבודה
של פרופסור בעל שם עולמי באמבטיה. ראינו שם חדרי עבודה בפרוודורים; ראינו
מעבדות הנמצאות במקומות מצומצמים ובתנאים איומים. ושם לומדים סטונדטים.
מדוע? כי זה מקומה הזמני של הפקולטה לרפואה. אנו מרבים לדבר על צנע.
אני חושב שגם ביחס לכנסת יש לשמור על צנע מסויים.

בזמנו התנגדתי לבנין קבוע לכנסת. אולם קרה נס
והכנסת קבלה מתנה ממשפחת רוטשילד. זוהי מתנה שאסור לדחות אותה, אלא צריך
לנצל אותה בצורה כזאת שתגרום נחת רוח לנוחניה. אחד התנאים לכך הוא, שצריך
לבנות את הבנין בימי חייה - עד מאה ועשרים - של אלמנת רוטשילד, וצריך
לתת לה אפשרות להנות שנים רבות בחייה מעובדת קיומו של הבנין. המתנה נתנה
לפני שנה ומאז לא נעשה דבר.

בינתיים יש תכניות לגבי הבנין הקיים. רוצים לרכוש
חלק מהבנין הסמוך, רוצים להתקין שם כל מיני מתקנים, רוצים לשנות קומה א',
וכל זה יעלה בכסף, וכסף זה הוא בבחינת כסף שזרקו אותו לתהום. אני חושב שצריך
לעבד תכנית כזאת ש-50-60 אלף לירות יספיקו לצרכי הבטחון בבנין הזה. בדרך
כלל אין דאגה טובה יותר לבטחון מאשר עירנות.

שמעתי שרוצים להתקין חדר אוכל נוסף, ולהוציא
מחלקות שונות מהבנין הזה. אני חושב שאין זה דבר טוב. אני מבקש לקבל
אינפורמציה מה יהיה בבנין החדש.

אנו מוציאים מדי שנה בשנה 5-10 אחוז מהסכום
שניתן לנו לבנין הקבע של הכנסת, והוצאה זו היא בבחינת זריקת כסף. אם

דבר זה יימשך, נעמוד בפני מצב "נעים" שניאלץ לבקש ממשפחה רוטשילד סכום נוסף. אני מבין שבנין זה לא יוקם בימי הכנסת השלישית. אני מפקפק אם יתחילו לבנות אותו בימי הכנסת השלישית. אם שנתים לא הספיקו להכנת תכנית סופית, אני חושב ש-10 שנים לא תספיקנה להשלמת הבניה. אם מצב זה יימשך כל כך הרבה שנים, ובינתיים נצטרך להוציא סכומים כאלה מדי שנה בשנה - אני מתנגד לכך.

היו"ר י. גורי:
לאחר שאשרנו את ההצעה באופן עקרוני, אני מביא לידיעת הועדה, שהענין הועבר לועדת המשנה של ועדת הכנסת. והיום קבלנו מכתב חתום על ידי יו"ר ועדת הכנסת:

"הריני מודיעך בזה, שועדת המשנה של ועדת הכנסת לחקציב הכנסת אשרה בישיבתה מיום - - - - -"

השאלה שעורר מר בדר היא שאלה נכבדה, וברור שועדת הכספים זכאית לדעת מהו מצב הטיפול בבנין הכנסת לאחר ההסתבכות שחלה בענין התכניות. אבל אינני חושב שאנו יכולים לקשור שני הדברים יחד. אפשר לדחות כל ההצעה הזאת או חלק ממנה, לאו דוקא בקשר עם הבנין החדש, כי במקרה הטוב ביותר, אם לא תהיה הסתבכות, הבנין יהיה מושלם באמצע הקדנציה של הכנסת הרביעית.

ההצעה שלפנינו באה בעקבות הצעותיה של ועדת הבטחון. באופן עקרוני אישרנו אותה, העברנו אותה לועדת הכנסת וגם היא אשרה אותה. אינני חושב שעכשו אנו יכולים לעורר את כל הפרשה, אף כי היא חשובה מאד, אלא צריך לבקש ממזכירות הכנסת לייחד דיון בענין זה ולקבל את האינפורמציה הדרושה.

ועתה נשמע את מר ספיר, שהוא חבר ועדת הבטחון.

י. ספיר:
במידה ויש לי שייכות לענין זה, אני רוצה לקבוע, שועדת הבטחון טפלה רק בחלק מהסעיפים שבהצעה זו, רק בהקמת המבנה.

ההנחה הראשונה היתה, שהבנין החדש עשוי להגמר כעבור 3-4 שנים, ואז קיימת לגבי הבנין הנוכחי שאלה משולבת של בטחון ומידה מסוימת מנימלית של אפשרות עבודה. התברר לנו שאם נרצה לקיים תנאי בטחון מבסימלים בבנין הקיים, יעלה הדבר יותר ביוקר, כי התנאים הגיאוגרפיים, הטופוגרפיים והטכניים של הבנין הזה מחייבים משמר הרבה יותר גדול. וגם אז לא יהיה בטחון מלא. לעומת זאת אם ירחיבו את הבנין וינתקו כמה דברים, נניח את כניסת הקהל ממקום שהוא קרוב קרבה גדולה אל בנין הכנסת - יקל הדבר בכל הסדורים. בשעה שבמצב הקיים נצטרך להעמיד על יד כל חבר כנסת שוטר או שומר.

שנית, אני מוכן לומר ללא צל של ספק, שבתנאים הקיימים זו אינה כנסת, זה "קלויזנר" בעיירה קטנה. זוהי בושה וחרפה למדינה שיש בה בנין פאר, ולאחר כל ההישגים בשיכוני העולים, דוקא במרכז העצבים של החקיקה, צריכים לעבוד בתנאים של שמיים. הישיבה בכנסת בקיץ היא ללא נשוא. אם שפור התנאים מחייב הוצאה של 100-120 אלף לירות ולו גם ל-3 שנים בלבד, הרי זה צחוק.

א. כהן: האם זה ישנה משהו?

י. ספיר: זה ישנה הרבה מאד. חברי ועדת הכספים צריכים לדרוש שיביאו בפניהם את התכנית. ההצעה היא שיוקם בנין שיאפשר לקהל שיצטרך להכנס ליציע לעבור סדורים בצורה כזאת שתהיה אפשר לבדוק כל אדם שיכנס, דבר שאינו ניתן היום.

י. קרגמן: אז לא יהיה צורך בזכוכית ביציא.

י. ספיר:

בענין זה אני מסכים אהך. זה רעיון מגוחך. סדור זה יאפשר לנתק במקצת את המהומה של קהל המבקרים ממקום ישיבתם של חברי הכנסת.

במצב הנוכחי לחבר כנסת אין כל חדר בו יוכל לעבוד, כל עבודתו נעשית במזנון, וכולנו יודעים מה הם התנאים במזנון.

בנין ארעי כזה לכנסת קודם לבנין לאוצר. אותה דלות באוניברסיטה עליה דיבר מר בדר, אינה קיימת יותר. לכל מקום שאני בא אני מוצא רחבות, רק נציגי הכנסת צריכים לשבת בצורה שאינני רוצה לכנות אותה בשם.

בענין הוצאות לשמירה ועדת הבטחון לא דנה. גם ההוצאה למגרש חניה לא נדונה בוועדת הבטחון.

אם נעמוד בפני אפשרות שירצו להתנקש במישהו, אני חושב שלא בבנין החדש של הכנסת ולא באיזה מקום שהוא, אפשר יהיה למנוע זאת, כי אינך יכול להעמיד שוטרים על כל צעד ושעל ברחובות העיר. המדובר בסדורי בטחון אלמנטים שמקילים על המצפון שנעשה כל האפשר כדי למנוע השנותו של המקרה שקרה. לאחר שייעשו סדורים אלה קשה יהיה להתלונן שמבחינת ראיית הנולד לא היתה דאגה מספקת. לי נראה שהבנין הארעי הוא חלק מתכנית בטחון המוזילה את ההוצאות, במידה ויש צורך בהן, ומקילה על עבודת חברי הכנסת.

זה איננו חל על התקנת הזכוכית. לפני שהועלתה הצעה זו, הועלתה הצעה להתקין רשת. באותה הזדמנות אמרתי: ממשלה או מדינה או כנסת שצריכות להסתתר מאחורי חוטי תיל - צריכות להסתלק. לכך אינני גורס התקנת הזכוכית ביציע.

ולבסוף - המדובר על 120 אלף לירות כסכום הכרחי ולא על כל הסכום המוצע כאן. אינני רוצה להביע דעה על תוספת משכורת כי על כך לא דנו בוועדת הבטחון.

מ. קלמר:

אני רוצה לומר למר בדר, שאפילו אם יתחילו לבנות את הבנין החדש מחר, יש צריך בסדורים ארעיים בבנין זה, כי בניית הבנין החדש תמשך מספר שנים.

כל ההוצאות לבטחון המוצעות כאן, אנו חייבים לקבל, כי אף אחד מאתנו אינו רוצה לקבל על מצפוננו את האחריות למקרה שעלול לקרות.

ואשר לבנין החדש, אני חושב שעלינו לזרז ככל האפשר התחלת הבניה.

א. כהן:

רצוני לשאול מספר שאלות לגבי התקציב הכללי של הבוסת. התקציב הכללי גדל ב-150 אלף לירות, ומזה הסעיפים החשובים ביותר גדלו מעט מאוד; שכר חברי הכנסת גדל ב-4 אחוז, ואילו סעיף האש"ל אף הופחת, אם כי החסכון נראה לי קטן מדי, כי לפי החסכון שמופיע כאן יוצא שחמיד נמצאים בכנסת 90 חברי כנסת, והרי אנו יודעים שהדבר אינו כך. ובדאי ישנם הסברים מדוע החסכון הוא קטן מדי.

שנית, חל גידול ניכר בהוצאות הארגוניות

של מזכירות הכנסת;

אני משער לעצמי שאפשר לשפר את שירותי הטלפון בכנסת, אבל הקפיצה ב-30 אלף לירות משונה בעיני.

אשר למשלחות הכנסת, אפשר ליחס חשיבות פוליטית, שאינני מתעלם ממנה, למשלחות הפרלמנטריות שלנו לחו"ל, ואפשר להתרשם מהחשיב של המשלחות הפרלמנטריות שלנו. אבל למטבע זה יש גם צד שני. במקרה מסויים למדתי לדעת שהופעתה של משלחת של 8-9 אנשים, יש בה כמובן דברים חיוביים, התלהבות ונאומים קצרים, אבל המדובר בארצות תפוצה, שבמשך שנה מופיעים שם 20-30 נציגים מישראל, שרים, חברי הנהלת הסוכנות ואנשים דגולים אחרים. והופעתם של 8 ציונים, שבמקרה הם גם חברי כנסת, אינה מהווה שם סנסציה. אבל יש גם צד שלילי של בזבוז.

עם הוודע דבר בואה של משלחת בת 8-9 חברים לדרום אמריקה, נתבקשתי על ידי הארגונים והעסקנים שאוספים כספים לישראל לנסות להשפיע טלגרפית על הקטנת מספר חברי המשלחת. כל יהודי יודע לעשות חשבון כמה עולה כרטיס אוירון, ובארצות אלו ישנם יהודים שעומדים על המקח על כל 10 דולר שהם צריכים לתרום למגבית. אני לא רציתי להתערב, אבל הצירות ניסחה להשפיע וצירפה גם את דעתי.

עכשו אנו רואים גידול של 30 אלף לירות בסעיף זה. כדי למנוע את הרושם הבזבזני אני הייתי מציע להאחז ברעיון של פיצול המשלחות, אם כי זה לא יקטיף את ההוצאות, אבל כאמור הרושם הבזבזני יוקטן.

אני שמח שיש לי הזדמנות להצטרף לדעות המוצהרות של מר בדר. בדרך כלל אין לי הזדמנויות מרובות לעשות זאת. כוונתי היא לדעתו ביחס להקמת המבנה הארעי החדש. אנו צריכים להחליט במה אנו רוצים, בבטחון או בנוחיות. אני מסכים שאנו נחונים בבנין זה של הכנסת בתנאים קשים, אבל עובדה זו לא השפיעה על המדינה, אולי עלינו השפיעה במקצת. אבל אני רוצה להוציא מלבו של מר ספיר את האשליה שהבנין הנוסף ישנה מצב זה.

ואשר לצד הבטחוני, הייתי בפרלמנטים שונים בעולם, וראיתי מה נעשה בהם. אם אתה לא תדע מי נכנס לבנין, שום סדור בטחון לא יועיל. אני חושב שצריכה להיות רשימה של אנשים, שלא יותר להם להכנס לכנסת. מכל מקום, אין בטחון מוחלט שהוצאה של 120 אלף לירות ל-4 שנים תפתור את הבעיה. ואם הנשיא יכול להסתפק בצריף ולקבל בו נציגי כל מדינות העולם, אני חושב שגם הכנסת יכולה לשבת בצריף. מכל מקום בסכום של 100 אלף לירות אפשר להקים בנין ל-10 משפחות.

כמו כן אינני מבין מדוע החזקת שתי מכוניות צריכה לעלות 400 לירות לחודש רק לבנזין. הייתי רוצה לדעת על מה מבוסס התחשיב של 200 לירות דלק למכונית לחודש?

ח. רובין:

השתתפתי בדיונים שנערכו על ההצעות לסדורי הבטחון. עובדה היא שהיתה ועדה של חברי כנסת שלאחר דיונים מרובים אישרה הצעות מסויימות שאושרו גם על ידי נשיאות הכנסת. על יסוד הצעות אלו הוקמה ועדת בטחון קבועה שהיתה צריכה להציע הצעות ליושב ראש הכנסת. אינני חושב שועדת הכספים, עם כל הכבוד לה, יכולה בדיון של שעתים לקבוע ביתר תבונה....

י. ספיר:
כאשר אנו דנים על תקציבי המשרדים בסכומים של חמשים מליון לירות, זה מותר?

ח. רובין:

אני מדבר על סדורי בטחון. שנית, אינני אוהב התחסדות. מר אדוב כהן דיבר על 10 דירות עולים שאנו מבזבזים ועל הבזבוז הנגרם על ידי המשלחות הפרלמנטריות. אילו המפלגה הפרוגרסיבית היתה אומרת שאינה רוצה להשתתף במשלחות לחו"ל, היה לדבר תוקף מוסרי. אולם המפלגה הפרוגרסיבית אינה מקופחת במשלחות היוצאות לחו"ל. כן ראיתי שהמשלחות הפרלמנטריות הבאות אלינו אינן מקרוסקופיות. מברזיל באה משלחת של 12 איש, מצרפת - 16 איש,

מהולנד - 9, מבלגיה - 10, כנראה שגם בארצות אחרות יש מפלגות ויש שיקולים שונים.

אני מצטער שהבנין הקבוע של הכנסת, ביינחו אינה מתקדמת בקצב הרצוי. צריך לעשות מיטב המאמצים כדי להחיש את העניין. אבל זה אינו מונע מציאת סדור זמני לבנין הנוכחי. בענין זה היו הצעות שונות והכריע השיקול שיש לפזר את בניני הכנסת על פני השטח.

אני מציע לחברי הכנסת לא להפעיל את יצר החסכון רק לגבי הכנסת. עובדה היא שאנו עובדים בכנסת, ואף פה בוועדת הכספים, בתנאים בלתי נוחים. עובדה היא שאי אפשר לשבת בכנסת מבלי להיות מופרע. ואם אפשר להקל במידת-מה - צריך לעשות זאת.

(המשך הישיבה רשמה אד)

לפני-כן רשמה טא.

אד.

י. בדר: אין זה מקרה שלא נגעת בתקציב הרגיל של הכנסת.

חושבני שזהו בדרך-כלל תקציב צנוע ביותר. במשך שנים נעשים מאמצים בכנסת כדי שלא להגדיל את התקציב, ובזה שונה תקציב זה מרוב תקציבי המדינה. השנה גדל התקציב לעומת אשתקד בפחות מ-9%, ואני רואה בזה הישג שלדעתי צריך להגישו כאן. אם יש סכומים שעל הנייר אולי נראים כמוגזמים, כמו סעיף הבנזין, אינני חושב שראוי לדון על כך במיוחד. במצבה של הכנסת, כאשר התקציב הוא כה מצומצם למעשה, אין בכך פסול אם משאירים רזרבה סמויה לצרכים אחרים.

אני עובר לסעיף משלחות. אני מצטרף לדבריו של חבר-הכנסת רובין בנוגע לסיעה הפרוגרסיבית. אני מדבר על כך ללא כל עוקץ, כי לסיעתי תמיד מובטחת השתתפות בכל משלחת ויש לה הזכות לדרוש את הייצוג המתאים. עובדה היא שהמפלגה הפרוגרסיבית דורשת ומקבלת נציג בכל משלחת, וזאת מסיבות שאינן תלויות בגודלה של הסיעה המקבלת ייצוג. דבר זה מחייב להגדיל את הרכב המשלחת. השתתפתי פעם במשלחת פרלמנטרית שנסעה ללונדון. עד כמה שאני מחייב חסכון, חושבני שמוטב והמשלחת תהיה גדולה היות והיא מהווה הנציגות של ישראל לקשירת יחסים, רכישת אהדה ויצירת יחסי ציבור, וזאת באופן בלתי-רשמי, דרך שהיא יותר יעילה מאשר פגישות פורמליות גרידא.

אני סבור שההשקעה במשלחות היא יעילה ורצויה. כשם שאנך מעריך משלחות לחו"ל, כן אני מעריך משלחות של הכנסת גם בארץ, וכוונה לסידורים. כל סיור של חברי-כנסת לא רק מקרבם למציאות של הארץ, אלא גם מקרב את העסקניה המקומיים, את מנהלי המפעלים, את העובדים במפעלים לכנסת של ישראל. מבחינה זו הזנחנו במקצת את חובתנו. סיור הוא גם מילוי חובה חיונית כלפי הכנסת והעם.

בהזדמנות זו רצוני להגיד שבין סידורי הנסחון בבית, שחלק מהם מחייב גם צמצום המקום, ישנם גם סידורים שפירושם הפרדה בין מנגנון הכנסת לבין חברי-הכנסת. תמיד ראיתי את מנגנון הכנסת כחלק מכוח האדם הממלא חובתו כמו חברי-הכנסת. אם המנגנון נחבר בדרך אחרת; הוא מתמנה לתפקידו, תפקידיו אחרים ואף סמכויותיו. אבל בעצם אנו כולנו עובדים כאן יחד בבנין הזה, בתפקידים שונים. לכן חושבני שיש לעשות מאמץ כדי לא להקים מחיצות מיותרות בין חברי-הכנסת למנגנון בגלל כל הסידורים הבטחוניים.

א. בהיר: אני מבקש להוסיף בתקציב סכום כדי להמשיך במפעל ההכשרה של חברי-הכנסת החברים בוועדות השונות, במסגרת עבודתם ותפקידיהם. הסמינר שנערך אשתקד בחיפה הוכיח את עצמו והביא תועלת לכל משתתפיו. כמובן שהכשרה זו קשורה גם בסידורים. אני סבור שהכנסת צריך לאפשר לחברי-הכנסת ללמוד ולהוסיף דעת בשטחי הפעולה שהם פועלים בהם.

אני סבור שהכנסת צריכה לאפשר לחברי-הכנסת השתלמות גם בחו"ל, שלא במסגרת המשלחות המייצגות את המדינה.

אני תומך בהצעת התקציב המכוונת להיטיב את תנאי העבודה של חברי-הכנסת, בין אם היא קשורה בבעיות נסחון ובין אם לאו. בית זה יצטרך לשמש את הכנסת עוד שנים מספר, אפילו אם קצב הבניה של הבנין החדש יוחש. אני מבקש שלא לראות את הסכום של 100,000 - 150,000 לירות למטרה זו כהוצאה מיותרת.

א. כהן: הצעתי היתה לפצל את המשלחות ולא לשלוח את כל חברי המשלחות לאותו מקום. לא הבעתי דעתי בענין גודל המשלחות. הבאתי רק את העמדה של המנהיגות הציונית במקומות וכן את עמדת הציריות.

מ.ס. הו"פ
 בתחילה רצוני להעיר הערה כללית. אין תקציב
 במדינה העובר אינסטנציות כה רבות כמו תקציב
 הכנסת. התקציב נדון בנשיאות, והיא מעבירה אותו לוועדת משנה של הנשיאות
 לענין התקציב. מוועדת המשנה חוזר התקציב לנשיאות, ומשם עובר לוועדת
 הכנסת, וגם היא מעבירה אותו לוועדת משנה שלה. באופן פורמלי ועדת הכנסת
 מאשר את התקציב ומעבירה אותו לוועדת הכספים.

לבעיית המשלחות - יו"ר הכנסת עושה מאמץ
 עליון על-מנת להקטין את המשלחות, במידה והוא רואה שאיננו יכול להחליט
 בעצמו - הוא עושה זאת בהתייעצות עם ראשי הסיעות, בה כל סיעה היתה
 מיוצגת, הצעתו של חבר-הכנסת כהן בדבר הפיצול נשמעה והועלתה לפני נציגי
 הסיעות והם דחו אותה, כי כל סיעה ראתה את הענין מבחינתה היא. עכשיו
 באים נציגים אחרים של אותן סיעות ואומרים בוועדת הכספים שצריך לעשות
 מאמץ. כאשר נבוא למשלחת הבאה, היו"ר יהיה בעד מאמץ לפצל, אבל הדבר
 ידרוש הקרבה מצד הסיעות. מסתבר שנעשה מאמץ כזה אבל הוא לא נשא פרי.

אני עובר לשאלת התוספת. לאחר ההתנקשות
 בבנין נתמנתה ועדת חקירה והיא הגישה מסקנות, אשר הובאו בפני הנשיאות
 והונחו על שולחן הכנסת, בעקבות מסקנות אלו הוקמה ועדת בטחון, ולאחר
 שיו"ר הכנסת והוועדה בחנו את הענינים הגיעו למסקנה שיש צורך לעשות
 שינויים אלה עד להשלמת הבנין החדש. נבחרו הכנסת הם שישבו על מדוכה
 זו וקיבלו את ההחלטה. נכון שהם דיברו רק על שינויים וטרם הגיעו
 לסדרני הכנסת הנוספים, כי ברור שעבור שטח נוסף - אם מדובר על בטחון -
 יהיה צורך במנגנון נוסף, מנגנון שישרת את השטח הנוסף. בשם יו"ר הכנסת
 אני מודיע שלא בפעיל זאת ללא התייעצות נוספת בוועדה שחבר-הכנסת ספיר
 יושב בה, אנו מכניסים זאת כי איננו רואים אפשרות אחרת.

כמה הערות לחבר-הכנסת כהן אשר דיבר על
 תקציב להתקנת טלפונים. לפי חוק חסינות חברי-הכנסת, אנו צריכים להתקין
 טלפונים לחברי-כנסת במקומות רחוקים כקרובים. קיימנו התייעצות עם
 היועץ המשפטי בדבר פירוש הסעיף, האם זה תפקידנו להתקין טלפון לחבר-
 כנסת הגר במקום מרוחק, או האם זה מתפקידו של הדאר. היועץ המשפטי פסק
 שאנו חייבים לעשות זאת, לכן הכנסנו סכום זה לתקצוב, אבל אין זה אומר
 שנוציא אותו. אשתקד לא הוצאנו את הסכום שהופיע בתקציב למטרה זו.

אני עובר לשאלת המכוניות והדלק, עובדה היא
 שאנו משתמשים בפחות מכוניות מכל, משרד אחד, לי כמזכיר הכנסת היו
 צריכים להעמיד מכונית כמו למנהל כללי, וויתרתי על כך. הוצאותי על מונית
 מגיעות לפחות מאחוז אחד מכלל ההוצאות עבור החזקת מכונית, הדלק נועד
 לשימוש המכונית של יו"ר הכנסת ולא יש תפקיד רפרזנטטיבי נכבד. יתכן
 שהנזבוז נגדם בכלל סיפוס המכונית, כי עובדה היא שמכונית ישנה צורכת
 יותר בנזין, יו"ר הכנסת איננו מסכים להחלפת מכוניתו.

הסמינר שנערך אשתקד בחיפה היה מוצלח -
 ובזה אני מסכים עם חבר-הכנסת בהיר, הצלחנו לכסות את ההוצאות על-ידי
 שימוש בדמי אש"ל.

כמה מלים על הבנין החדש של הכנסת. אפשר
 אמנם לומר, שלאחר שהעמידו לרשותנו אמצעים - אפשר היה להתחיל מייד בבניה
 של הבנין החדש. אבל חושבני שהזהירות שלנו בנדון ורצוננו לערוך בדיקה
 נוספת בטרם נתחיל בבניה - כל אלה היו מוצדקים, למרות כל הביקורת שנשמעה.
 בשבוע שעבר הייתי בלונדון שם קיימתי התייעצות עם אשת הנדבן. סיפרתי
 לה את הפרשה, והיא היתה מוכנה אפילו לשבח את הזהירות שלנו.

הוחלט על-ידי ועדה המורכבת מנציגי הממשלה
 והכנסת להזמין מחו"ל שני אדריכלים בעלי שם עולמי. ברגע זה אינני רשאי
 למסור את שמותיהם, בטופו של דבר, אחד מגדולי האדריכלים בעולם באמריקה
 הסכים לבוא ארצה בתחילת אפריל לתקופה של שבועיים. בעת שהותי בלונדון
 התקשרתי עם אחד מגדולי הארכיטקטים וגם הוא הסכים לבוא אלינו בתחילת
 אפריל. התכנית תיבדק במשך שבועיים ימים על-ידי האדריכלים הללו יחד

עם אדם מוסמך בארץ - ואינני רשאי עדיין לומר את שמו - וועדה זו תביא את המלצותיה. שייך לאחר זאת ניגש להוצאה לפועל. אני סבור שאין להצטרף על העיכוב. זהו בנין שיעמוד לנצל ואיננו רוצים לעשות שגיאות. אינני יכול לומר כמה זמן תימשך הבניה. בעקבות עיכוב זה באה ההצעה להכניס כמה שינויים בבנין הנוכחי.

היו"ר י. גורי: אנו נצביע עתה על תקציב הכנסת. אני מבין שאין הצעות אחרות.

ה צ ב ע ה

- התקציב המקורי של הכנסת
- נתקבל פה אחד.
- התקציב הנוסף, לפי החלטת ועדת הבטחון
- א ו ש ר.

תקציב משרד החקלאות

(היו"ר קורא את סעיפי התקציב הרגיל ותקציב הפיתוח של המשרד.)

היו"ר י. גורי: בסעיף התיישבות חדשה יחול שינוי וצריך להוסיף כאן סכום של 25 מיליון. התקציב להתיישבות חדשה יהיה איפוא 95,900,000 ל"י.

לסדר הדיון אני מציע שחברי הוועדה יציגו שאלותיהם לכל הפרקים שקראתי.

י. ספיר: אתחיל בתקציב הפיתוח. המספרים של סעיף התיישבות חדשה נשתנו. במידה ויש הסברים בדברי-ההסבר על המבנה של 25 מיליון ל"י הקודמים - הם צריכים להשתנות גם כן. רצוני לחזור ולהעיר לגבי התסבוכת הקיימת בין המדינה והסוכנות היהודית בענין זה של התקציב להתיישבות חדשה.

היו"ר י. גורי: החלטנו לקיים דיון נפרד על נושא זה.

י. בדר: החלטנו לבקש את תקציב הסוכנות.

היו"ר י. גורי: בקשר להשתתפות הסוכנות בשירותים, קליטת עליה, שיכון, תקציב התיישבות - נקיים דיון נפרד. אז יהיה מקום לקבל פרטים על התקציב. בכל אופן, נפנה לשר האוצר בבקשה לקבל את תקציב הסוכנות.

י. ספיר: אני חוזר לנקודה שדברתי עליה. אינני יודע אם היא קשורה בדיון שעליו הוחלט. בעיית המבנה של העבודה והביצוע של התיישבות החדשה בין שני הגופים - הסוכנות והממשלה - הגיעה הזמן לבחון אותה במטרה לשנות את פני הדברים. אינני יודע אם לא הייתי גורס שייקבע סדר קבוע בין הסוכנות והמדינה, שהסוכנות תהיה אחראית לפעולות מסוימות של התיישבות תוך פרק זמן מסוים, ומאז ואילך מקבלת המדינה את המתיישבים על אחריותה, כולל הטיפול במשקים. לדוגמה, רק אחסול דנו בתקציב הסובסידיות, והנה נאמר לנו שהסכום של 3 מיליון שהיה מצוי בתקציב המדינה לסובסידיות להתיישבות החדשה הועבר לסוכנות. וזאת מאחר והממשלה גורסת, שכל פעולת הסובסידיות כאשר יש כבר תוצרה מסוימת, בתקופה זמן ראשונה, לפני שהמתיישב התיישב והתייצב - זה חלק מהכניות של השקעה שהוא על אחריותה של הסוכנות. סכום זה בתקציב הרגיל או הפיתוח הועבר לסוכנות. אני מתאר לי שהסוכנות קיבלה זאת חזרה בצורה זו אחרת.

בשבילי חשוב העקרון. אני גורס שחלוקת התפקידים בין הסוכנות והמדינה צריכה להיות ברורה בהתאם לזמנים. הרבה מהשאלות הקשורות בשיכון היו מסתדרות אילו היה סדר קבוע.

למעשה הסוכנות עושה התיישבות ומלווים לה סכום של 50 מיליון למטרה זו. כן עומדים אנו בפני סכום של 7 מיליון הלוואה לקונסולידציה של חובות הקבוצים. הוסבר לנו שאלה הם קבוצים שרוקא יצאו מהמסגרת של הסוכנות, אבל אומרים שאלה לא קיבלו את התקציב המלא מהסוכנות. טשטוש התחומים בין הסוכנות למדינה מכניס ערבוביה גדולה. היות והסכומים שהמדינה נותנת לסוכנות על-מנת שתעשה התיישבות הם גדולים, וחלק מהתיישבות נעשה על-ידי הממשלה - אינני מבין לשם מה התסבוכת הזו?

אשר לבעיית ההתיישבות - שוב פעם אינני לסי לסעון, לאיזו כתובת. אני יודע שיטענו לעומתי: אם יש לך טענות בקשר להתיישבות של המעמד הבינוני, הרי הכתובת היא הסוכנות, אל מי אטען? בכל-זאת כאשר יש בתקציב סכום של 50 מיליון שעוברים לסוכנות, אני חושב שאני רשאי לסעון את הדברים כאן. אני תובע בירור בשאלה זו. אני חושב שנעשה כאן משגה חמור מאד, אני מודיע כאן במלוא האחריות, שטיפלתי בשאלה הזו של ההתיישבות של המעמד הבינוני לא עם משרד החקלאות אלא עם הסוכנות, ואני מודיע ששם ישנה התנכרות מכוונת לכל מה שקשור עם המעמד הבינוני; בהקצבת תקציב, קרקעות, בכל היחס והגישה יש התנכרות כמעט זידונית. אין לי מקום לסעון. אבל כאשר אני עומד בפני סכום של 50 מיליון, אני חושב שיש מקום לשאול ולסעון. דרך זו איננה הדרך.

ההתיישבות עומדת בפני בעיות חמורות, שהן קשורות לא במעט עם חומר אנושי. אני יודע מהנסיון, שאותם מקרים של התיישבות מעמד בינוני שבוצעו, רובם הצליחו יותר מאשר התיישבויות אחרות וגם הקביעות והרציפות היו יותר גדולות מאשר בהתיישבות האחרת, אשר מטבע הדברים שהיא עולה יותר ביוקר וגם הקביעות איננה קיימת כי יש התחלפויות. את הכספים שאנשים אלה מביאים עמם מנכים להם מהסכום שמקבלים עבור כל יחידה. ואני שואל: מדוע זכותם פחותה מזו של אלה הבאים ללא כל רכוש? הם זכאים לקבל אותו הסכום שמקבל כאן כל יהודי. העבודה שאדם זה הביא עמו סכום כסף על-מנת שיתיישב באופן יותר יציב וקבוע, עובדה זה איננה גורמת כל נזק.

אני מבקש לדעת בכמה עלו לנו במשך שנות קיום המדינה כל החליפין הללו במשקים. אני מוכן לומר שהחליפין במשקים עלו מיליון רבים, היות והשקיעו באנשים אלו אסון וכן כספים להחזקתם במשך זמן מסוים, ואחר-כך הם עזבו את המקום והמשק נשאר לא מפותח. לאחר מכן הכניסו אדם חדש שצריך היה ליישבו מחדש. אני יודע מצדו של בנין שנעזב על-ידי מתיישב עד לנכנס לתוכו מתיישב חדש. אילו הוקדשו לאותה עליה של המעמד הבינוני אותם אמצעים על-מנת שיפתחו חקלאות, אולי בשילוב עם תוספות אחרות; אילו הוקדשו לעליה זו אותם האמצעים - היינו משיגים אלפי משפחות שהיו מוכנים ללכת להתיישבות.

ש. דיין: מי הם יהודים אלה?

י. ספיר: אני קודיע שוב בכל האחריות, שלהתיישבות החקלאית של המעמד הבינוני יש יחס עדין. אני עצמי טיפלתי בענין ההתיישבות של המעמד הבינוני והתברר לי, שהדחיות, צעיקובים, אי-הקצבת הקרקע וכן התקציבים - כל אלה נעשים במכוון כדי להפריע. יש ארגון בארץ שהוא זכאי לבקש קרקע, כמו כל תנועה התיישבות, כי הוא מכין עוליים.

ש. דיין: אני מבקש לקבל פרטים על הארגון, מה מספר אנשיו ומה הם אמצעיו. אני מבקש לקבל פרטים אלה על-מנת לבדוק אותם.

י. ספיר: אני קובע שאני שותף משני הצדדים במאמץ להתיישבות חדשה, ואני מעיד עלי מנסיוני בטיפול בענין, שהיחס לגוף זה ואל תכניתו הוא יחס עדין, ואפילו מתוך שיחה עם יו"ר המחלקה להתיישבות של הסוכנות שהוא גם שר האוצר של מדינת ישראל. הגישה היא

עוינת של מפתח הבנוי על הרצון שלא לתת לאנשים אחרים להיכנס למסגרת ההתיישבות.

אני מעמיד את השאלה כאן. אני תובע שינוי רדיקלי של השיטה. מספר הנששות שיכולים ליישב בחקלאות, לאור כמויות המים, היא מוגבלת. אם קיימת אפשרות להגביר את ההתיישבות החקלאות, בשילוב מסוים, בשביל המעמד הבינוני - צריך להקציב למטרה זו שטח יותר גדול. מתורכיה אפשר להביא עולים, אבל אין אפשרות ליישבם כי לא הקציבו את הקרקע המתאימה. אם יש צורך לתת למעמד הבינוני נוחיות יתר - אינני רואה בזה אסון.

אני מסכם ואומר, שאני מבקש תשובה ברוחה לגבי חלוקת התפקידים בין הסוכנות והממשלה וכן בקשר לגישה להתיישבות של המעמד הבינוני.

שיכון - אני נאלץ לחזור לאותה הבעיה. אני מציע שבתקציב זה כמו בתקציבים קודמות, תינתן לנו תכנית של שנה אחת, מה רוצים לבצע באותה שנה: באיזה מקומות, באילו נקודות וכמה בתים ולאילו מטרה. אני מוכן לומר, שלא מעניין אותי איזה חלק הדבר מהווה מתוך תכנית תלת-שנתית או דו-שנתית. אני מבקש לדעת את התכנית לשנה אחת. אם יחולו שינויים בגלל התייקרות או בגלל הרצון לעשות העברות - יודיעו לנו עליהם. הנסיון של התקציב הנוסף מלמדני, שאינני מסוגל להבין או לדעת את הנעשה בשטח זה.

אני מבקש לדעת כמה עולים חדשים נקלטו בקבוצים במשך 4 - 5 השנים האחרונות, ואולי במשך 9 השנים האחרונות. בכמה גדלה האוכלוסייה בקבוצים השונים על-ידי עולים, וכמה נקודות חדשות נוצרו על-ידי בני קבוצים וכמה על-ידי העלייה? אני מוכן לומר שבענין זה אינני רואה את מילוי המלא של התפקיד, אבל כל עוד בידי המספרים אינני מוכן להביע דעתי.

אני בעד מחקר, אבל כאן בסעיף "ערבה" קיימת תסבוכת בין משרד החקלאות והפיתוח. ובכלל, מה ענינו של משרד הפיתוח לפיתוח חקלאי בערבה? לאחר נסיון של כמה שנים, האם יש לנו כבר תמונה ברורה מה אנו יכולים לצפות מהערבה מבחינת הפיתוח החקלאי, באיזה ענפים ובאיזה היקף? אם נצדף את התקציבים שהושקעו בערבה - לאיזה סכום הם מצטרפים במשך השנים מאז הוחל בפיתוח הערבה?

השקיה - האם אפשר לקבל באופן מוסמך ואחראי מספרים על כמויות המים השונים בארץ, לסוגיהם השונים, בעיקר מי תהום. מהי הכמות שעומדת לרשותנו היום, מה הם הסיכויים לעתיד ועל מה מבוססת תכנית החקלאות בקשר למים? אני מתכוון למי התהום, לאיגומים וכן לתכנון המפעל הארצי. האם ידועה לנו כמות המים הכללית? האם היא מספקת ומתאימה לתכנון החקלאות וההתיישבות החדשה, בתוספת הכמות של המים הדרושה בשביל אותה חקלאות הקיימת ומתפתחת, כמו מטעי הדורים וכדומה. מהו היחס בין כמויות אלו לבין שטחי הקרקע וסוגי הגידולים שאנו מתכננים.

אשר לסעיפים הדנים בהלוואות והשקעות בחברת "סקורות" לביצוע מפעלי מים אזוריים - הרי לא ששענו עדיין מה גורל חברה זו. הוועדה דנה בזמנו בשאלה זו והיו הצעות שונות. אינני יודע אם הצעות אלו הגיעו לכלל ביצוע, מה הפרופורציה של השתתפות הממשלה בהלוואות והשקעות הסכומים נוספים של "סקורות"? מה גורל השתתפויות אחרות? האם הגורמים האחרים נותנים את חלקם באותה פרופורציה, או שהממשלה בלבד היא המשקיעה? ואם כן, מה גורל אחוזי הבעלות בחברה? האם ישארו אותם האחוזים שנקבעו, או האם חושבים לשנותם?

הלוואות למפעלי מים מקומיים - האם אפשר לדעת מהי השיטה, למי מקצינים סכומים אלה ולמי מסרבים להקציב?

ניקוז - היכן משקיעה הממשלה כספים, באיזה מסיבות היא מלווה כספים ולמי? אני מבין שהדבר נעשה על-ידי הרשויות המקומיות. (שר החקלאות ק. לוז: רשויות הניקוז.)

בסעיף בנק ישראל לחקלאות מופיע סכום לקונסולידציה של חובות הקבוצים. האם זה כולל גם מושבים? האם אפשר לקבל את הפיהוט של אשתקד ושל השנה. ואם אין אלה רק קבוצים - מה גודלם של מסקים בלתי-קבוציים? איזה סוג מסקים יכול ליהנות מההלוואות לקונסולידציה? האם יש מושג כמה זמן עוד יצטרכו להזרים סכומים כאלה כדי לעשות קונסולידציה של חובות? מהו סכום החוב שצריך לבוא בחשבון לקונסולידציה?

בסעיף "הגברת הייצור החקלאי" יש סכומים מצטברים. מהו הסכום הכולל המצטבר? במשך השנים אפשר לצרף את הסכומים שחס בדרך של השתתפות או הלוואה - ואני מתכוון להשתתפות בקרנות למטרות אלו. אנקש לדעת מהי השיטה. התעשייה מקבלת הון חוזר, והסכומים מצטברים. קבלנו פרטים מהו הסכום שעומד בשביל הון חוזר. פה במידה ידועה הסכומים מועברים באמצעות בנק ישראל לחקלאות. האם הלוואות אלו חוזרות, במידה ומשתלמות לקופת האוצר ובהכנסה הן מופיעות בסעיף של "גביות - קרן הרבית", או האם יש חלק שישאר? אני מבקש לדעת פרטים אלה גם לגבי הסכום שהוקצב השנה.

לפיתוח הדייג הימים יש סכום של 200,000 ל"י.
כן יש סכום נוסף של 300,000 ל"י שמופיע בסעיף "סובסידיות לדייג".
האם הגענו למסקנה ברורה מה הם הסיכויים שלנו לדייג ימי?

הלוואות לפיתוח מסקי בתי-הספר החקלאיים - האם אפשר לקבל פירוט על כך?

הלוואות לפיתוח מסקי הערבה - האם אפשר לקבל פירוט בנזוגע למקומות והענפים?

הלוואות לביצוע פעולות במסקי שיקום וביסוס - האם הלוואות אלו צריכות להצטרף לאותו סכום של 7 מיליון שנועד לקונסולידציה, האם האם אלו הלוואות אחרות?

אני רואה שנוסף להשתתפות הממשלה בפיתוח הדייג הימי, יש גם השקעה בפיתוח דייג ימי - השלמה של נמל הדייג בקישון. אם זכרוני איננו מטעני, נמל זה צריך היה להיות מוכן לפני שנתיים וחצי. מה הסיבה שהעבודה בו טרם הושלמה?

פיתוח גידולים חקלאיים חדשים ומחקרים - האם אפשר לקבל תמונה על הסיכויים, במידה שישנם, של הענפים החדשים שאין מגדלים ומפתחים אותם עדיין בפועל על בסיס מסחרי. האם אפשר לקבל מושג מהי עבודות מחקר אלו - שאני מעריך אותן מאד - תוכלנה להדריך או להתוות את המדינה וגם את החקלאים ביחס לגידולים חקלאיים חדשים. אינני מהסס לומר, שלגבי בעיית פיתוח החקלאות, לדעתי זה היה צריך להיות אחד הסעיפים החשובים ביותר. (שר החקלאות ק. לוז: יש סכום לתחנת הנסיונות.) האם שר החקלאות מוכן להגיד לנו, שהוא שבע-רצון וכי התכנית הזו מספקת אותו כתכנית מכסימלית הניתנת לביצוע? אשמח לשמוע מהו המצב ברגע זה.

מה פירוש הסעיף "רכישת מבני תה"ל בנית-דגון?"

יעור והכשרת קרקע - כאן שוב פעם אותה תסבוכת בין קרן-הקיימת לבין הממשלה. אני יודע שיש תכנית ביחס לשילוב פעולות קרן הקיימת והממשלה בשטח הקרקעות והייעור. אני מרשה לעצמי לפקפק בתכנית זו, כי היא נראית בעיני לא הגיונית. מהי עמדתו של משרד החקלאות לגבי תכנית זו? במידה ויש שטחי קרקע שהקרן-הקיימת לא שילמה עבורם - הטיפול בהם חייב לעבור לידי הממשלה, אם כי המעלולים להישאר על-שם קרן-הקיימת. לעומת זאת, אינני יכול להניח את התסבוכת בקשר לייעור. אני מבין שלקרן הקיימת יש תפקיד בחו"ל. לכן צריך לקבוע את התחומים והסמכויות של התפקידים ולומר, שמעתה ולהבא קרן-הקיימת מרכזת כספים בחו"ל ובאמצעותם מבצעת תכניות של יעור והכשרה, תכניות שהן שלה ולכך מקציבים קרקעות מחאימות. כל שאר עבודות הייעור וההכשרה - נעשות על-ידי המדינה. ולכן אין צורך ברשות מיוחדת לענייני קרקעות.

באם התקבל החכנית המוצעת בנוגע לקרן-הקיימת והממשלה - מה יהיה בתקציב הרגיל מננה כמה מחלקות במשרד החקלאות. האם הדבר יחייב שינויים או הקמת מכשירים נוספים, או האם שני המכשירים גם יחד ישארו? אם יש חכנית של חלוקה, של חיטול חלק מעבודת משרד החקלאות או הקרן-הקיימת - כמה הדבר יחבטא?

מה הם הסיכומים מבחינת הנסיון והביצוע של הסדעה

הטבעי?

רשות החולה לפיתוח האזור - מה הניע את הממשלה להסדיר את העניינים באזור החולה בצורה זו ולא בצורה המקובלת של העמדת קרקעות לרשות פיתוח חקלאי או להתיישבות חקלאית?

הלוואות לחברה לייצוא חקלאי - אמנם לחברה זו אין מוצרופול, אבל יש לה מוצרופול על יצוא חקלאי באבו, פרט להדרים, כי הממשלה מושיטה את עשרתה רק לאותם המגדלים תוצרת לייצוא המשווקים תוצרתם באמצעות חברה זו.

אשר לקו הכללי של הממשלה - מדוע נקבע בענין זה מפתח הבנוי על דקדוקי-עניות, כאשר יש כאן הרבה יותר "ריסק" מאשר הנאה? מדוע צריך היה כאן לסגור את הדלת בפני חקלאים של המסק החקלאי אשר רוצים להשתתף לא בהכנסת רווחים, אלא בנטילת אחריות של דאגה לייצוא החקלאי? מדוע אי-אפשר היה לנסח את הדברים בצורה אחרת על-ידי כך שהממשלה תקבע כללים והנחיות ותנאים, וכל גוף המארגן יצוא יוכל לקבל לגבי סוגים מסוימים של יצוא את אותם התנאים.

המחקר

מדובר כאן על ארגון/השידוך והטיפול ביצוא. במידה וזה מחקר - אינני שולל זאת; במידה וזו השתתפות ישירה בצד הארגוני - אני מפקפק אם הדבר מוצדק. אינני יודע האם הכוונה היא להגיע לכך שהממשלה תיהפך לבעל המסק הישראלי.

אשר למפעל הארצו - פה נתקלים במעיפים שונים, שהם חלק של תכנית גדולה. השימוש והניצול של המים מותנים בפתרון בעיות פוליטיות. כל העבודות קשורות בגישה לירדן שממנו ישאבו את המים האלה. מה הסיכויים שנרכל לבצע עבודות אלו, לאור הבעיות הפוליטיות הכרוכות בכך?

ש. דיין:

האם מדיניותו של משרד החקלאות שרירה וקיימת, לאור ההגדלה בתקציב ההתיישבות, או האם יש בדעת המשרד לשנותה לקראת ביסוסה של ההתיישבות החדשה, שהיא הולכת וגדלה וזקוקה לעזרה? עד כה עמד המשרד מרחוק באשר הוא ססך על הסוכנות היהודית. לאחר שהתברר כי הסוכנות היהודית איננה יכולה לשאת בנטל - האם משרד החקלאות הגיע למסקנה שהוא צריך להיכנס לעובי הקורה?

בתקציב יש הקצבה של 50 מיליון לסוכנות היהודית. מן הראוי איפוא לדעת מהי חכניתה של הסוכנות. אני מבקש שפרטים אלה ימסרו לנו תוך זמן מתקבל על הדעת.

הי"ר י. גורי:

אני מבין שאם רוצים לקבל מושג מהו התקציב המיועד להתיישבות חדשה בתקציב הסוכנות, צריך לצרף לאותם 50 מיליון שמיועדים להתיישבות חדשה את אותו הסכום הכלול בתקציב הסוכנות להתיישבות זו. שני יחוסים אלה מהווים את התקציב. אשר לפרטים - הרי כדי לקבלם צריך לדון על התקציב, והדבר לא ניתן במסגרת הזמן העומד לרשותנו. חברי הוועדה יכולים לקבל אינפורמציה בדרך זו או אחרת. אבל איננו יכולים לראות את התקציב הזה בנושא לדיון בוועדת הכספים.

ש. דיין:

אני מבקש לדעת מה יעשו ב- 50 מיליון ל"י. אני מבין שיו"ר הוועדה מסכים שנקבל אינפורמציה בנדון.

השקיה - לאחר ההשקעות הגדולות הללו, כמה יינתן לכל יחידה בהתיישבות החדשה, נוסף על הקיים, וזאת לפי אזורים שונים?

למה נועדו הסכומים המופיעים בטעיף "בנק ישראל לחקלאות", והוא הדין לגבי הטעיף "הגברת הייצור" - 20 מיליון? אילו פעולות של ממש עושים בכספים האלה?

שיכון - האם יש כאן אמצעים מספיקים לתיקון הבלוקונים ולתוספת החדרים?

רשות החולה - מהו גודלו של השטח ומה עתידו?

מים לגליל התחתון - אנו דנים בבעיה זו במשך שנים. באיזה שלב של ביצוע נמצא המפעל? אני יודע שיש עיכוב מצד "מקורות".

כיצד מצטרפים הסכומים שנועדו לקונסולידציה של החובות, ומה עומדם לעשות בשנה הבאה כשלב שני?

סובסידיות - שמענו שעומדים להפסיק את מתן הסובסידיות להתיישבות החדשה. קיימת בעיה של מחירי המצרכים. אני מבקש הבהרה בנוגע לשינויים שעומדים להנהיג.

מטעים - מה שטח הנטיעה, כמה עומדים לטעת, וכיצד מתחלקים השטחים בין פרטיים, קבוצים ומושבנים?

הדרכה - שמעתי כי רוצים להנהיג תיאום בין הסוכנות ומשרד החקלאות - האם זה נוגע לצד המקצועי בלבד, או גם לשטח החברתי?

גידולי תעשייה - הרושם הוא שקיימת אכזבה מסוימת מהתקוות שחלו לגבי גידולי הכותנה והבוטנים. אני מבקש לקבל אינפורמציה מוסמכת בנדון. כאשר מישיבים אנשים על יסודות אלה של גידולי תעשייה בלבד, מבלי לתת להם כל בעלי-חיים - הרי שצריך לדעת מהם הסיכויים של הגידולים הללו. אם לא הצלחנו להתגבר על המזיקים השונים, הרי שאנו שולחים אנשים לפרנסה שאיננה בטוחה.

הי"ר י. גורי: על מזקי הכותנה התגברו במידה מסוימת.

ש. דיין: בחקלאות יש ענפים מבוטסים. הרושם הוא שיש ירידה במתח לגבי התקוות הגדולות. בבוטנים ירדו היבולים, יתכן שבאשמת העיבוד, וכן יש ירידה במחירים. האם זו תופעה מקרית, או תהליך שימשך? בוטנים מבשילים בעונת הגשמים ויש צורך להעסיק שכירים. זו בעיה של עבודה עצמית במשקי העובדים. הבאת פועלים מהחוץ יוצרת בעיות.

הסכום שנועד לחברה ליצוא חקלאי הוא פעוט כדי לפתח שווקים. אם היצוא החקלאי מתפתח - דרושים לכך סכומים מתאימים.

רצוני לחזור לשאלה שעורר חבר-הכנסת ספיר. תנועת המושבים מטפלת בבעיה של קירוב אנשים, שיש לרשותם אמצעים מסוימים, להתיישבות חקלאית. הוקם מושב "אורות" ליד באר-טוביה על-ידי אנשים כאלה. לתנועת המושבים יש משרדים במקומות שונים בעולם, והללו מחפשים יהודים שיש להם אמצעים. מספר רב של אנשים נרשם, אבל כאשר הדברים מגיעים לביצוע - הם נסוגים. האנשים האלה אינם באים. באורות נבנו 40 בתים שעמדו ריקים במשך שנתיים עד שהחלו לבוא אנשים למקום.

מ. קלמר: אדבר קודם כל על המחלקה להתיישבות של הסוכנות. רצוני לשמוע את דעתו של שר האוצר, שהוא גם ראש המחלקה להתיישבות, האם יש צורך בקיום מנגנון נפרד של הסוכנות ושל הממשלה, והאם אין אפשרות למזג אותם ליחידה אחת? שמעתי שמתנהלים דיונים על נושא זה ואני מבקש לקבל פרטים על כך.

קיימת ועדה לשמירת קרקעות המיועדות לחקלאות. נדמה לי שבנדון זה יש הפרזה הגורמת לעתים לנזקים גדולים. יש שטחים באזורים עירוניים שאין מרשים לבנות עליהם, ואילו השטחים עומדים שוממים במשך שנים רבות. מה דעתו של משרד החקלאות על בעיה זו? אני חושב שיש צורך להתחשב במציאות.

קיימת מחלקה כלכלית המפקחת על המחירים. בכל זאת מסתבר שמכל הסובסידיות הללו לא הצרכנים נהנו אלא הסיטונאים והקמעונאים. מהו שיתוף הפעולה הקיים בנדון בין שני המשרדים - החקלאות ומשרד המסחר והתעשייה?

משרד החקלאות מחכיר קרקעות של הקרן-הקיימת ורשות הפיתוח, מי מקבל את המורה? (שר החקלאות ק. לונז: האוצר.) ומדוע קיימת כפילות ומחלקה זו איננה בתחום משרד האוצר?

משקי עזר: קיימת רשות בה משתתפים שלושה גורמים - ויצ"ו, מועצת הפועלים והממשלה. שני הגורמים הם פרטיים, ואינני סבור שבהדרכה במשקי עזר צריכים לעסוק גורמים אחרים פרט לממשלה. (שר החקלאות ק. לונז: הממשלה בוחנת סכום פעוט לפעולה.) מדוע צריך לשתף גורמים אלה בפעולה זו? אני מציע לוותר על כך.

בבית-החרושת לסוכר בעפולה עדיין עובדים בשבת. את התוצרת החקלאית מובילים לבית-החרושת במכוניות בשבת. האם שר החקלאות נתן דעתו לבעיה זו?

א. בהיר: בוועדת הכספים התנהל דיון על הקמת קרן לפגיעי טבע. קראתי בעתונות, שנתקיים על כך דיון בוועדת השרים לענייני כלכלה ולא אושרה ההקצבה לקרן זו בשנת התקציב הנוכחית. (שר החקלאות ק. לונז: הוועדה טרם סיימה את עבודתה.) בתקציב זה אינני רואה אפשרות להקצבת סכום מתאים באם הוועדה תסיים את עבודתה בחיוב. ברור שהשנה יהיו לנו מקומות שיפגעו מהבצורת. האם לא כדאי לדאוג למפרע לבעיה זו על-ידי הקמת קרן? בעיה זו טעונה הסבר.

אשתקד הופיעה הלוואה לביצור כלכלי של ישובי הדרום. השנה אין כל סכום למטרה זו. נשעתו היו פניות של ישובים, לאו דוקא מהדרום, ולא ניחנה חשובה לישובי ספר שבגזרות אחרות. (שר החקלאות ק. לונז: סעיף זה נוגע לביצור כלכלי ולא לעניינים בטחוניים.) סעיף זה נבע מבעיות בטחוניות. אני מדבר על ביצור כלכלי בשביל להקל את המעמסה הבטחונית על ישובי הספר, ולא דוקא בדרום. נדמה לי שהבעיה בצפון עתה היא יותר חמורה.

אשתקד הופיע בקציב סכום של 10 מיליון השקעות להרחבת הייצור החקלאי וקליטת עולים בחקלאות. כיצד בוצע התקציב?

שר החקלאות ק. לונז: כמעט כולו הלך להתיישבות חדשה.

א. בהיר: נאמר שאת הכספים האלה יקבלו משקים הקולטים עליה עבור שיכון מתאים. המטרה היתה ברורה - שיכון.

שר החקלאות ק. לונז: סכום זה לא היה מכוון לשיכון.

ס. חזני: רצוני להתייחס לשני דברים שנאמרו על-ידי קודמי. אשר לשמירה על אדמות חקלאיות - גם לי יש טענות למשרד ולמחלקה המטפלים בכך, אבל טענותי הן בכיוון הפוך. אני טוען - ואני אומר דברים אלה מתוך נסיון - שהמחלקה איננה די תקיפה, אולי משום שאין לה סמכות מספקת. קיים חוסר תיאום המביא לידי כך שהדברים נעשים, ורק לאחרי מן המחלקה מתווכחת, ובינתיים מתחילים בביצוע ואין כל אפשרות להשתלט על כך. אני יודע שורה של מקרים שאפשר היה לנהוג אחרת. (שר החקלאות ק. לונז: גם בשנתיים האחרונות? -) גם בחדשים האחרונים. אמנם המצב הוטב בהרבה לגבי

מה שהיה קודם לכן, אבל עדיין הוא רחוק מלהניח את הדעת. אנו עומדים ברוגמים השוליים.

היו"ר י. גורי: לצד משרד החקלאות עומד עתה משרד הפנים, והמצב הוטב.

שר החקלאות ק. לוז: בנדרון זה יובא חוק לכנסת.

מ. חזני: היו מקרים שנאלצתי להתערב, ורק לאחר התערבות אישית שינו את התכניות. מצאו דרכים שהפגיעה תהיה מינימלית. אבל לכתחילה המתכנן איננו מתחשב כלל. אני תובע בספגיע לחקן את מננה התיאום באופן כזה שאפריורי, כאשר עולה על דעת המתכנן ליזום את התכנית, כאשר הרעיון הוא היולי - תיעשה התייעצות עם המחלקה לשמירת קרקעות חקלאיות, במידה וצריך לתת לכך ביטוי חוקי - אדרבה, יובא חוק כזה לכנסת.

יתכן שיש מישהו החושב שצריך לחסל את הסוכנות היהודית. אז אפשר להתווכח לגופו של דבר, האם יש לעשות זאת אם לאו. אבל העליה וההתיישבות מהווים את שטח המחיה של הסוכנות היהודיים; זוהי הפעולה הספציפית של הסוכנות ולמעשה הוא פונה לעם בכל מיני דרכים. טול מהסוכנות תפקיד זה, ובעקיפין תביא לחיסולה. אף על פי כן, אין צורך בכפילות. עד כמה שאני מכיר את המסכת הזו, הרי יתכן ויש כפילות במידה מסוימת - ואינני מדבר על הקרן-הקיימת - בשטח של הדרכה מקצועית. ענין זה טעון בדיקה ותיקון. פרט לענין זה - אין כל כפילות. כל עוד נעסוק בהתיישבות חקלאית, הרי יהיה זה תפקידה של הסוכנות.

אשר להתיישבות הקיימת - הרי בעיית הביטחון עומדת לכאורה על הפרק כשלב ראשון, גם משום שהאפשרויות של התיישבות חדשה הן מצומצמות וגם בגלל העובדה, שאם לא נבסס את אותם הישובים שהקימונו אנו עלולים לעמוד הוך פרק זמן קצר בפני גל של עזיבות. ביחוד המצב הוא חמור בתחום ישובים שונים שהתהוו בהם 2-3 דרגות או מעמדות. זו בעיה שיוצרת הלך-רוח קשה ועלולה להביא לתוצאות חמורות בשל השוני בין סוגי ישובים.

דומני שעלינו לקבוע לעצמנו תכנית מינימלית של ביטחון. המגמה צריכה להיות שבמשך שלוש שנות תקציב נבצע את הפעולה. עלינו להכין תכנית תלת-שנתית כמו שעשינו לגבי השיכון. אנו צריכים לתבוע מעצמנו תכנית ברורה לביטחון הקיים שנחלק אותה לשלוש שנות מימון. עלינו לעבוד לפי תכנית שתראה את המסרה הסופית.

התיישבות חדשה - למעשה אין לנו היום התיישבות חדשה ולא כל-כך מהר תבוא תנופה בשטח זה. אולם ההתיישבות החדשה נסגרה בפנינו באופן יותר מדי הרמטי. מסתבר שיש 2-3 מקומות המוצעים להתיישבות מבחינה בטחונית על-ידי הצבא והמרכז החקלאי, ולגביהם לא קיימת בעיה כספית גדולה ואף לא בעיית מים, כי לא מדובר שם על השקאה. מדוע לא חלה תזונה בשטח זה? התרגלנו למחשבה שאפשר לחיות ללא התיישבות חדשה וסגרנו אותה בכלל, ואינני חושב שהדבר רצוי.

אינני יודע מהי טענתו הקונקרטי של חבר-הכנסת ספיר. אינני מתאונן על הפליות פוליטיות; אני יודע שאנו מתמקחים ואף תנועת המושבים. מדובר על שני ישובים של המעמד הבינוני ממושבי-ארץ אירופית, אנשים שכל אחד צרור כספו אתו; מדובר על ישוב שצריך לקום על פרדסים שהם בשנה השלישית לאחר נטיעתם, גם רוב המים ישנם; מדובר על תוספת כל כמה דונמים ליחידה, ואילו העניינים אינם מתקדמים. סגירה הרמטית כזו כלל לא תתואר.

אני עובר לשאלת המים. מהו הביטוי הארגוני והתקציבי שניחן בקשר להכנות לביצוע חוק המים? קבלת חוק זה מחייבת כלים לביצוע. איזו התקדמות חלה בקשר למודרי מים בכפר ובעיר? זוהי בעיה ארגונית וגם כספית. על כל פנים, זוהי ההשקעה היעילה ביותר להשגת תוספת מים.

מהם התחומים המוגדרים בין תה"ל לבין מינהל המים? מעל דפי התקציב משתקפת ערבוניה של תחומים בשטח המחקר.

מה גורלה של הצעת חוק מועצת ההדרים?

אשר לשטח הארגוני - מה גורלה של ההצעה המתגבשת בנוגע להסדר בין קרן-הקיימת והמדינה. במידה והסדר זה יאושר בישיבת הוועד הפועל הציוני - האם תעשה הממשלה מצדה הכל כדי לזרז את הניצוץ? הייתי רוצה לקבל על כך הודעה מטעם שר החקלאות.

אני עובר לתקציב הרגיל. כמה הושקע עד כה בבית-דגון, כמה צריך להשקיע ומהי התכנית? כאן מופיע סעיף "רכישת מבני תה"ל". המבנים נמכרים בסכום של 300 אלף ל"י ויש להניח שהושקע בהם סכום יותר גדול. מה הסיבה שנבנו מבנים אלה בבית-דגון? פרט זה מלמד אותנו על הכלל.

בתי-ספר חקלאיים - אני מציע שבהזדמנות הראשונה, לאחר אישור התקציב, נקיים דיון על המדיניות בשטח של החינוך החקלאי. אני מצייין בקורת-רוח הגדלה ניכרת באופן יחסי של התקציב לסעיף זה. רצוני לומר, שגם לאחר השתתפות הממשלה וגם לאחר הסטיפנדיות, הסכום הממוצע לתלמיד עדיין עולה ל- 428 ל"י. (שר החקלאות ק. לוז: זה כולל פנימיה.) אני מקווה שנקיים דיון על נושא זה, האם צריך לקיים כיתות יום או בתי-ספר חקלאיים.

מהו קנה-המידה של המשרד לחלוקת התמיכה של המדינה בין בתי-הספר הנתמכים השונים? אני מרשה לעצמי לומר, שלא בכל מקרה הולכים לפני קנה-מידה של מספר התלמידים, שיכול להיות אובייקטיבי. אני יודע שיש סטיות, ובהזדמנות אוכיח זאת.

האם לא הגיעה השעה שיאיה בית-ספר מסלתי (בלתי-נתמך) לבנים דתיים בני ישובי עולים? (שר החקלאות: בית הספר במקווה ישראל.)

בסעיף הבלוקונים יש הגדלה. אני מבקש לקבל מספרים כמה חדרים יש עוד להשלים ומתי תיגמר הפעולה? אני סבור שבמאמץ לא גדול אפשר לחסל פרשה שגורמת לצרות רבות בישובים.

בנק ישראל לחקלאות - אני יודע שבנק זה מסיל על המשקים אגרות בסכומים לא מבוטלים עבור פעולות שונות. אני רואה בכך ענין עקרוני. הוא מסיל אגרה בדרך אדמיניסטרטיבית, דרך שאינני נראית לי. אני מציע לבטל נוהג זה.

קרן לפגעי טבע - על נושא זה דנה הוועדה כבר שנתיים. שר החקלאות אמר שהוועדה טרם סיימה את עבודתה. אני מבקש שהוועדה תזרז את הנירור ותובע להשאיר רזרבה בתקציב למטרה זו. אני מציע לשמור רזרבה בשביל קרן לפגעי הטבע שתוקם בשנת העשור.

א. אפרתי: מרכזי הדרכה: אני חושב שהעניינים אינם תקינים. במידה ואני מכיר את תקציב הסוכנות היהודים ידוע לי שמושקעים כספים רבים בהדרכה. גם הממשלה מצדה משקיעה אמצעים בשטח זה. אני סבור שהגיע השעה לאחד את מרכזי ההדרכה המקצועית, וזאת מטעמים הקציביים ותועלתיים.

מועצות ייצור - מה גורלו של החוק בנדון? האם עוסקים כבר בתכנון?

אילו פעולות נעשות בקשר ליצוא - ואני מתכוון בעיקר לאחד הענפים החשובים ביותר - הלול? הממשלה מרוויחה לא מעט על גרעיני מספוא. מדוע היה צורך להעלות את מחיר קמח הדגים? מדוע הקדימו כאן את המכה לתרופה?

בתי-הספר החקלאיים - אני מכיר את בתי-הספר ויודע שמצבם קשה ביותר. האם לא הגיעה השעה לצמצם את מספרם של בתי-הספר ולשמור על הגדולים והטובים שביניהם? כרגע כולם נמצאים במצב קשה והתמיכות מתפזרות ואינן יעילות. אני צעד העלאת שכר הלימוד, ויחד עם זה לתת סטיפנדיות לאלה שאין ביכולתם לשלם שכר זה. אני מצייין שהשיטה של פיזור התמיכות היא מוגזמת.

האם חושב משרד החקלאות על שינויים בנוגע להחזרת
התשלומים מתקציב הפיתוח וטועדי הפרעון? אני משוכנע שבנדון זה צריך
לחול שינוי, ואני מכוון במיוחד להחזרת הלוואות לשיכון. ההוצאות ליחידה
הן כה גבוהות, שכלל לא מתקבל על הדעת לקבוע תשלומים שנתיים כאלה. מהדו"ח
של "עמידר" מתברר שהממשלה מוחקה מייד 25% מההשקעה. בהתיישבות דבר זה
לא קיים. זמני הפרעון והרבית אינם מתקבלים על הדעת, ולא יתואר שהמשק
יוכל לשאת בכל אלה.

שיכון: יש שני סוגי שיכון - שיכון בהתיישבות חדשה,
ובזה מטפלת כאילו הסוכנות היהודית. כן יש התיישבות שביססו אותה ללא שיכון
מלכתחילה. אני יודע שמשרד החקלאות איננו מטפל בבעיה זו.

קרן לפגעי טבע: אינני כל-כך בטוח אם הרעיון בדבר
ביטוח מפני בצורת הוא טוב. הנזק צריך להיות על המדינה, ולא כל-כך
על-חשבון המשקים. משרד החקלאות צריך להביא בחשבון שבנגב צפויה לנו השנה
בצורת.

שר החקלאות ק. לוז: אני מפנה את תשומת-לב ועדת הכספים לבעיה זו.

היו"ר י. גורי: קבלנו בנדון פניה מארגון משקי הנגב.

א. הרצפלד: רצוני לחזק את דברי חבר-הכנסת חזני בנקודה אחת.
ההתיישבות החדשה נבלמה גם בסובן של התרחבות או
תוספת של התיישבות חדשה. בשנים הראשונות כל התיישבות חדשה היתה נכללת
בתקציב הממשלה ולא בתקציב הסוכנות. עכשיו התיישבות זו אינה מבוזעת; וזה
בעוכרינו. גם בשטח ביסוסה של ההתיישבות הקיימת לא חלה התקדמות. עובדה
זו גוררת אחריה הוצאות מיותרות.

בהתיישבות החדשה הושקעו במשך עשר השנים כ-500 מיליון.
התיישבות זו זקוקה לביסוסה ל-400 מיליון ולמעלה מזה. האם לא יהיה זה
נכון שמשרד החקלאות, יחד עם הסוכנות, יטול את היוזמה לברר מהו הסכום
הדרוש לביסוסה של ההתיישבות וכן ידאג להשגת אמצעים מתאימים לשם כך?
אני מכוון לקרן התמורה של עודפי המזון. אני סבור שקרן זו שייכת
למסגרת הזו (שר החקלאות ק. לוז: היא שייכת לאוצר). משרד המסחר והתעשייה
יוזם פעולות מהמקור הזה.

יש הכרח להכין תכנית מרוכזת ומאורגנת למפרע למשך
שלוש שנים שתבהיר מה יכולה להיות השתתפות הממשלה בשנים אלה צאא לביסוסה
של ההתיישבות. ציינו קודם מקור, אבל יכולים להיות מקורות אחרים. המטרה
צריכה להיות תכנית לשלוש שנים שכוונתה לקדם את העניינים להגיע לסופם, וזאת
תוך תיאום עם הסוכנות היהודית.

הקרן לפגעי טבע צריכה למצוא ביטוי בתקציב. אני
מציע ליו"ר הוועדה לפעול בנדון. קרן זו איננה קשורה בבצורת בלבד.

מהו גורל בתי-החרושת לסוכר בארץ, האם חלה התקדמות
בשטח זה?

האם ידוע למשרד החקלאות באיזה שלב של דיונים נמצאת
הוועדה שנהמנתה לבחון את המצב בחקלאות? האם ועדה זו עומדת בסיומה של
פרשה וסוכנה לתת תשובה לכמה בעיות שהובאו בפניה?

היו"ר י. גורי: מבקש את שר החקלאות להדריך את הוועדה במקצת בענין
הזה של פגעי טבע. אנו חוזרים מדי פעם בפעם
לנושא זה ופותרים בעיה מסוימת או בשלימותה או בחלקה-באופן פרטי-זני. תמיד
מעלים את ההצעה לפתור את הבעיה בהיקף כולל, ואין כל טיבה מדוע לא להצמיד
פעם את הדיון הזה לאיזה תקציב. אם המחשבה לפתרון הבעיה באופן סדיר היא
מחשבה חיובית - צריך למצוא לכך פתרון. אני מבקש להדריך אותנו בכיוון זה.

ז. סוזאייב: חוות "כרי הדשא" בטבחה היא פינת חמד ששימשה בעבר כמקום מרגוע. אינני משוכנע שלשם השגת אותה מטרה של גידול בקר בסביבה צריך היה להפוך את המקום הזה היחיד במינו למרכז לגידול בקר. מן הראוי היה לשמוע פרטים על החווה הזו, את מי היא משמשת ומי מטפל בה. אם נעשתה שגיאה בנדון, אולי אפשר לתקנה?

כמה פעמים התעוררה בוועדה השאלה, וכמה פעמים ביוזמתי, בעיית הפרדס בתחנת הנסיונות בכית-דגון. ההצעה היתה לבדוק מחדש האם לתחנת הנסיונות יש צורך להחזיק בפרדס ששטחו הוא 1,700 דונם, אשר מחירו היום מגיע ודאי ל- 2 מיליון ואשר ההכנסו ממנו יכולה להכניס סכומים ניכרים לקופת האוצר. לי נראה שיש מקום לבחון את הבעיה במסגרת יותר רחבה. כיוון שמשרד החקלאות הוא איטרנסנט בפרשה זו, הייתי רוצה לשמוע מנציגיו תשובה בנדון.

ס. חזני: אני מבקש פירוט לגבי הסעיף "תמיכות בנתי-ספר חקלאיים".

הינ"ר י. בורי: תשובת שר החקלאות תינתן מחר.

ביום א' בקיים שתי ישיבות בתל-אביב, האחת תהיה מוקדשת לבעיות התקציב, והשניה - לנכסי נפקדים.

בעת הדיונים על התיקונים בחוק מבקר המדינה הוחלט על הקמת ועדת משנה קבועה, שרצוני להפעילה. היות וסוכם שניתנת אפשרות לסיעות לשגר חברים לוועדת המשנה גם שלא מבין חברי ועדה זו, אני מבקש להגיש לי הצעות בנוגע להרכב הוועדה. הוועדה תהיה בת 9 חברים.

הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 14.00)